

vybraným kamenným artefaktům. Ve čtvrtém krátkém okruhu surovinám nátepních destiček, v pátém brousků a brusných kamenů, obsáhlý šestý informuje o surovinách drtidel, mlecích kamenů a žernovů, sedmý o kamenných přeslenech, osmý o zdrojích kamenné soli, devátý o fosilích a dalších kamenných kuriozitách a poslední desátý o kamenných pseudoartefaktech a falzifikátech. Nutno doplnit, že právě v rámci V.–VII. okruhu o různých kamenných předmětech a nástrojích sloužících v rámci řady výrobních činností není přesný název díla Kamenné suroviny v pravěku, neboť v řadě případů se jedná o doklady z raného a vrcholného středověku (např. žernovy a přesleny z ovručské břidlice, sadského lupku, křídového vápence z Opole v jižním Polsku). V současnosti představuje základní dílo jak pro mineralogy a geology, tak archeology – v oboru petroarcheologie v sedmdesátých letech minulého století.

Z. Měřinský – E. Zumpfe

* Brno: Masarykova univerzita, 2013, 351 s., 147 obr., 387 foto v obr. příloze.

Ivo Pospíšil: *Stará literatura východních Slovanů a ruská literatura 18. století**

V roce 2014 vznikly v rámci projektu „Filozofická fakulta jako centrum excelentního vzdělávání“ nové publikace o slovanských jazycích, ruské literatuře, ukrajinské kultuře nebo areálových studiích. Objevuje se mezi nimi i publikace Iva Pospíšila věnovaná literárním počátkům východních Slovanů a ruské literatuře 18. století.

Už názvem *Stará literatura východních Slovanů a ruská literatura 18. století* autor poukazuje na důležitý fakt: v nejstarší vý-

vojové fázi představovala literatura Rusů, Ukrajinců a Bělorusů společné koiné, byla spjata geneticky, ale i areálově, s prvním státním útvarem východních Slovanů. O emancipaci jednotlivých národních literatur můžeme tedy mluvit až po rozpadu Kyjevské Rusi od 13. století, spíše však mnohem později.

Publikace se skládá z výkladové části a ukázek textů. Samotná výkladová část zahrnuje počátečnou fázi literatury ruské, ukrajinské i běloruské v 11.–17. století a následné formování ruské literatury v 18. století. Autor věnuje pozornost nejprve hlavním rysům a žánrovému spektru literatury Kyjevské Rusi. Dál se soustřeďuje na složitou problematiku zejména staroruské literatury, především na otázky její struktury, periodizace a transcendence. V exkurzu se ještě vrací k otázce jazyka staroruské literatury z hlediska lingvistického i axiologického, ale také k modernizaci ruského jazyka, k níž docházelo přibližně od druhé poloviny 18. století.

Ruskou literaturu 18. století Pospíšil nazývá uměle utvořeným pojmem, tzv. tranzitivním pásmem, protože právě v tomto období stará a nová literatura nevytvářejí následnost, ale naopak existují jedna vedle druhé. Toto období charakterizuje hledačství, hledání vlastní cesty, identity ruské literatury v kontextu evropských literatur. Autor tady vytváří přehled významných spisovatelů, jejich tvorby a směřování, pak se zaměřuje na uzlové body v genezi ruského románu; klíčové místo mezi nimi zaujímá epistolární cestopis N. M. Karamzina *Dopisy ruského cestovatele* (úplné vydání 1801). Z ruské literatury 18. století se postupně rodil pověstný „*literární zázrak*“, tzv. zlatý věk ruské literatury, který se sebou přinesl plejádu spisovatelů světového jména.

Nejvíce osloví části pojednávající o *Slovu o pluku Igorově*, centrální slovesné památce staroruské literatury, jejíž původ

je před námi stále zahalen rouškou tajemství. Mezi polemikami zástanců (R. O. Jakobson, D. S. Lichačov) a odpůrců (E. Keenan, A. Mazon, J. Frček, O. I. Senkovskij, A. A. Zimin) *Slova* vzbudila pozornost právě analýza Jakobsonova žáka Edwarda Keenana, jenž autorství *Slova* překvapivě přisoudil jednomu ze zakladatelů slavistiky Josefu Dobrovskému. Z hlediska areálovosti zase zaujme práce *Az i ja* (1975, 2005) Olžase Sulejmenova. Kazašský vědec a básník ukázal na působení turských národů na *Slovo o pluku Igorově*, a tak se snažil potvrdit jeho pravost.

Komplexní obraz staré literatury východních Slovanů dotváří *Antologie staroruských textů 11.–17. století*. Jelikož výkladová část tematicky zachycuje 11. až 18. století, antologie obsahuje přehled textů jen do konce 17. století: *Výprávění o dávných časech letopisce Nestora, Putování igumena Daniila do Svaté země, Slovo o pluku Igorově, Život Alexandra Něvského, Putování tverského kupce Afanasija Nikitina přes tři moře, Domostroj* a další. Ukázky z ruské literatury 18. století obsahují již další kompendia z univerzitní řady. V antologii se však nenachází komentář, proto si čtení přítomných textů vyžaduje alespoň základní znalost církevní slovanštiny, samozřejmě kromě ruštiny a možná i některého dalšího slovanského jazyka.

Učební text Iva Pospíšila se díky teoretickému přehledu, zaměřením na vybrané problémy staré i nové literatury a výběru stěžejných textů eo ipso může stát užitečným průvodcem vhodným pro studenty rusistiky a obecně slavistiky a snad i pro další, které toto téma zajímá. *L. Paučová*

* Pospíšil, Ivo. *Stará literatura východních Slovanů a ruská literatura 18. století (přehled a exkurzy z literatury 11.–17. století)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 196 s.

Věra Janíková: Mnohojazyčnost a didaktika cizích jazyků*

Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem – v duchu tohoto známého výroku J. A. Komenského se prof. Janíková věnuje ve své nejnovější publikaci výuce cizích jazyků se zaměřením na osvojování více než jednoho cizího jazyka, tedy na problematiku mnohojazyčnosti v podmínkách českého školství.

V posledních letech zaznamenáváme v České republice obnovení zájmu o oborově didaktické myšlení spojené s úsilím o rekonstrukci a reinstytucionalizaci oborových didaktik společně s vymezením předmětu a metodologie specifické pro danou disciplínu a s komplexní charakteristikou výzkumného pole. Tento trend se odráží i v didaktice cizích jazyků, která v domácím kontextu od devadesátých let minulého století ve svém vývoji trochu stagnuje. Proto jsou vítány práce, které navazují na předcházející úspěšné práce z oblasti didaktiky cizích jazyků a zároveň přinášejí nová témata, která reflektují jak potřeby edukační praxe, tak aktuální výzkumná pole procesů učení a vyučování cizím jazykům v mezinárodním kontextu.

Hlavním cílem předložené publikace je blíže seznámit českou odbornou veřejnost s novým oborově didaktickým konceptem, který nabývá na významu zejména v souvislosti se zavedením povinné výuky druhého cizího jazyka v českém základním vzdělávání, které reaguje na výzvu Rady Evropy, aby každý Evropan ovládal vedle mateřského jazyka i alespoň dva jazyky cizí. Obsahově autorka navazuje na dvě odborné knihy vydané v rámci řešení výzkumného projektu „*Mnohojazyčnost v české škole: učení a vyučování němčiny po angličtině*“ (GAP/407/11/0321) s názvy „*Mehrsprachigkeit in der Tschechischen Republik am Beispiel Deutsch nach Englisch*“ (2011, Brno: Tribun EU)